

Linnéuniversitetet

LÄRARPROGRAMMET

- Kan vi inte vara ute idag?

Om lärarens respektive rektorns förhållningssätt påverkar elevers intresse
för natur och friluftsliv

Andreas Johansson, Michael Hartzell

Linnéuniversitetet

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Kan vi inte vara ute idag? - Om lärarens respektive rektorns förhållningssätt påverkar elevers intresse för natur och friluftsliv

Författare: Andreas Johansson, Michael Hartzell

Termin och år: HT 2010

Kursansvarig institution: Naturvetenskapliga institutionen

Handledare: Gunilla Åkesson Nilsson

Nyckelord: Natur och friluftsliv, outdoor education, utomhuspedagogik, lärares intresse, pedagog, grundskola.

SAMMANFATTNING

Studiens syfte var att undersöka om det fanns något samband mellan vad elever tycker om att vara ute i naturen och vad deras lärare respektive rektorns tankar, syften, arbetssätt och intressen för natur och friluftsliv. Idag finns det begränsat med forskning kring vår undersökning vilket gör denna studie intressant.

Vi förväntade oss att de lärare som arbetar med natur och friluftsliv påverkar eleverna så att de blir intresserade av ämnet. Lärarens intresse för ett ämne brukar i stor utsträckning påverka elevernas intresse och inställning för ämnet på ett positivt sätt. Frågan är i vilken utsträckning lärarens intresse för natur och friluftsliv påverkar elevernas intresse och inställning för området.

I undersökningen användes både en kvalitativ undersökning i form av intervjuer som gjordes med lärare och rektorer och en kvantitativ studie i form av enkäter genomförda av elever.

I vår studie ser vi att elevernas intresse för natur och friluftsliv påverkas av hur skolans traditioner är och vad rektorn ger för ramar till sina lärare. Resultatet visar att de lärare som använder sig mycket av lektioner utomhus och det på ett integrerat sätt också får elever som tycker om att vara ute i naturen. Har läraren respektive rektorn en positiv inställning till natur och friluftsliv så avspeglar det sig på eleverna. I klasser som inte har utomhuslektioner i större utsträckning kombinerat med att läraren inte visar något speciellt intresse blir följden att eleverna hellre vistas inomhus samt har mindre naturintresse.

FÖRORD

Vi har mycket att tacka Claes-Göran Alriksson som tidigare öppnade upp detta intresse för natur och friluftsliv hos oss, inte personligt utan pedagogiskt. Han har även under detta arbete kommit med tips som vi haft nytta av under genomförandet.

Vi vill även passa på att tacka alla skolor som vi har använt oss utav i våra undersökningar. Vi vill tacka rektorer, lärare och elever för det trevliga bemötande vi fått. De har ställt upp på obekväma tider och hjälpt oss med lokaler. Utan er hade denna undersökning varit omöjlig att genomföra.

Slutligen vill vi också tacka vår handledare för alla goda tips under examensarbetet.

Kalmar, 7 januari 2011.

Andreas Johansson, Michael Hartzell

INNEHÅLL

1	INTRODUKTION.....	3
1.1	Inledning.....	3
1.2	Syfte och frågeställningar.....	4
2	BAKGRUND	6
2.1	Begreppsförklaring	6
2.2	Detta säger styrdokumentet om natur och friluftsliv	6
2.3	Naturens påverkan på hälsa och motorik.....	7
2.4	Friluftsliv i skolan.....	8
2.5	Positiva effekter av natur och friluftsliv i skolan	8
2.6	Hinder för natur och friluftsliv i skolan.....	9
2.7	Lärarens och rektorns påverkan på elevers intresse	9
3	METOD.....	11
3.1	Undersökningsmetod.....	11
3.2	Undersökningsgrupp.....	11
3.3	Genomförande	12
3.4	Databearbetning.....	13
3.5	Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	13
3.6	Etiska överväganden.....	14
4	RESULTAT.....	15
4.1	Rektorernas svar	15
4.1.1	Rektorns tankar och syften med natur och friluftsliv	15
4.1.2	Rektorns arbete med natur och friluftsliv	16
4.1.3	Rektorns eget intresse för natur och friluftsliv	17
4.2	Lärarnas svar	17
4.2.1	Lärarnas tankar och syfte med natur och friluftsliv.....	17
4.2.2	Lärarnas arbete med natur och friluftsliv	18
4.2.3	Lärarnas eget intresse för natur och friluftsliv.....	19
4.3	Elevernas svar.....	19
4.3.1	Elevens tankar kring utomhuslektioner	19
4.3.2	Elevens tankar kring friluftsdagar	20
4.3.3	Elevens inställning till att vara ute i naturen	20
4.3.4	Elevens naturvanor på fritiden.....	21
4.4	Sammanställning av resultatet.....	22
5	DISKUSSION	23

5.1	Resultatdiskussion utifrån rektorns utgångspunkt.....	23
5.2	Resultatdiskussion utifrån lärarens utgångspunkt	24
5.3	Resultatdiskussion utifrån elevens utgångspunkt.....	25
5.4	Pedagogiska följder	26
5.5	Begränsningar och utvecklingsmöjligheter	26
5.6	Slutord	27
6	REFERENSLISTA.....	28
BILAGA		

1 INTRODUKTION

1.1 Inledning

Vårt examensarbete bygger på ett intresse som vi fick under specialiseringen natur och friluftsliv som vi läste hösten 2009. När vi läste kursen natur och friluftsliv upptäckte vi vilka möjligheter som fanns med att använda sig utav området i skolan. I undersökningar och texter har det visats en väldigt positiv inställning till natur och friluftsliv men används det verkligen så mycket i skolan?

Fördelen med vistelse i naturen är att eleverna blir mer kreativa, nyfikna och har lättare för att samarbeta med varandra (Lundegård et al. 2004). Det kan även leda till att motoriken förbättras, minskad sjukfrånvaro samt bättre koncentrationsförmåga (Folkhälsoinstitutet, 1999). Genom att vara ute i naturen tillgodoses också många inlärningsstilar vilket fångar upp fler elevers intresse (Szczepanski, 2007).

Nackdelen med natur och friluftsliv i skolan är upplevd brist på personal, tillgångar, tid och utbildade lärare Szczepanski (1996). Men säger också att den största orsaken till att lärare inte utför utomhuslektioner är brist på erfarenhet. Grahn et al. (1997) menar att den största orsaken till utebliven utomhuslektion är brist på bra grönområden att utföra lektionen på.

Konsekvenserna som kan uppstå om inte pedagoger använder sig utav naturen i skolan är att elevernas naturkännedom och respekt för naturen kan försvinna (Eskilsson et al. 1981).

Avsaknaden av naturupplevelser i barndomen kan bidra till att skapa en vuxen befolkning som saknar intresse för vård och hushållning av naturresurserna i samhället (Friluftsrådet, 2008, s 3).

När elever vistas ute i naturen så stimuleras våra sinnen så som synen, lukten, hörseln och känslan (Brügge et al. 2002). Som också säger att många elever har väldigt svårt att förstå kunskap rent teoretiskt men när man är ute kan lärare lättare tydliggöra mycket praktiskt. Naturens ojämna markyta ger människan fysisk träning och även balans- och koordinationsträning (Eskilsson et al. 1981). Många elever får inte mer fysisk träning än det är i skolan frågan är om skolan utnyttjar naturens tillgångar och möjligheter.

Då varken TV:n eller framförallt datorn tog barns fritid i anspråk engagerade sig barnen med diverse utomhusaktivitet. I vår tidsålder har utvecklingen av tekniska apparater gått i raketfart vad gäller datorer, tv och mobiltelefoner vilket bidragit till mer stillasittande inomhus (Lundegård et al. 2004).

Lärare har i sin yrkesroll en stor möjlighet att påverka elever genom att väcka deras nyfikenhet och intressen kring olika områden. Rektorn har i sin yrkesroll som pedagogisk ledare ett ansvar att påverka lärare och elever genom att starta olika satsningar eller skapa förutsättningar på skolan. Både läraren respektive rektorn har bl.a. ett ansvar för att undervisning i olika ämnen samordnas så att elever får möjligheter att uppfatta kunskapsområden som helhet (Skolverket, 1994). På så sätt kan lärare respektive rektorer påverka elever i natur och friluftsliv genom att använda området i undervisningen som i sin tur kan generera en medkänsla för naturen bland eleverna. Det finns begränsat med forskning kring lärares respektive rektorers

påverkan på elevernas intresse kring natur och friluftsliv och det var en anledning till att vi blev intresserade att göra en undersökning om det.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med arbetet är att undersöka i vilken omfattning lärares respektive rektorers tankar, syften, arbetssätt och intressen påverkar eleverna inom området natur och friluftsliv. Forskningen som finns idag handlar om fördelar, nackdelar, pedagogiska tips samt varför lärare bör arbeta med natur och friluftsliv. Vad vi vet finns det idag begränsat med forskning kring vår fokusering som gäller läraren respektive rektorns påverkan på elevernas intresse i natur och friluftsliv, det är just därför vår studie så intressant. Vi vet att läraren respektive rektorerna påverkar eleverna på olika sätt men påverkar dem elevernas intresse kring natur och friluftsliv?

Vår hypotes är att de lärare som arbetar med natur och friluftsliv påverkar eleverna så att de blir intresserade av ämnet. Lärares intresse för ett ämne brukar i stor utsträckning påverka elevernas intresse och inställning för ämnet på ett positivt sätt. Läraren kan påverka elevernas intresse för natur och friluftsliv i den utsträckning att det kanske avspeglas även i elevernas aktiviteter utanför skolan och det innebär många ”vinster” för barnens hälsa, vilket är intressant att undersöka om. För att tillvarata en lärares engagemang är det viktigt att han/hon får stöd från kollegor och rektorerna. Det är därför intressant att undersöka rektorernas tankar, syfte, arbetssätt och intresse för natur och friluftsliv.

Våra frågeställningar samt motivering och förväntningar är.

– *Vilka tankar, syften, arbetssätt och intressen har lärare respektive rektorerna med natur och friluftsliv?*

En sammanställning om vad läraren respektive rektorerna tänker om natur och friluftsliv. Vi får insikt om begreppet natur och friluftsliv är oklart för dem och ser en tendens till vilken inställning och intresse läraren respektive rektorerna har till området. Vi får även en överblick huruvida skolan jobbar med natur och friluftsliv. Är arbetet med natur och friluftsliv motiverat från läraren respektive rektorerna?

– *Vilken inställning har eleverna för natur och friluftsliv i skolan och på fritiden?*

Vi undersöker elevernas inställning och intresse till att vara ute i naturen både i skolan och på sin fritid, hur blir eleverna påverkade i skolan?

– *Finns det något samband mellan elevers inställning till att vara ute i naturen med lärarens respektive rektorernas tankar, syften, arbetssätt och intressen för natur och friluftsliv?*

För att undersöka i vilken utsträckning som eleverna påverkas av skolans undervisning om/i natur och friluftsliv samt i vilken grad som lärarens intresse påverkar eleverna i ämnet har vi valt att undersöka lärarens tankar, syften, arbetssätt och intresse för just natur och friluftsliv och jämfört dessa svar med elevernas svar på vad de har för friluftsdagar samt hur ofta de har lektioner utomhus. Genom att

jämföra rektorernas, lärarnas och elevernas svar hoppas vi att vi kan få en "bild" av hur mycket lärarens respektive rektorns inställning påverkar elevernas intresse för natur och friluftsliv.

För att undersöka om lärare och rektor påverkar elevernas intresse för natur och friluftsliv var vi medvetna om att vi behövde en bred frågeställning. Vi ansåg att vi behövde undersöka helheten kring lärares respektive rektorers förhållningssätt till natur och friluftsliv via deras tankar, syften, arbetssätt och intresse. Att bara titta på en aspekt hade inte gett oss en helhetsbild över hur lärare respektive rektor påverkar elevernas intresse.

2 BAKGRUND

Bakgrunden visar vad begreppen utomhuspedagogik, natur och friluftsliv för att visa vad som de omfattar. Vi motiverar vår forskning genom att synliggöra natur och friluftsliv i styrdokumenten. Genom att visa på vad som tidigare filosofer har upptäckt och framhävt visar vi att arbete utomhus i naturen är ett tankesätt och arbetssätt som har bearbetats i århundraden. För att visa vad tidigare forskning säger om lärarens respektive rektors tankar, syfte och arbetssätt har vi delat upp forskningen i olika underrubriker, natur och friluftslivs för- och nackdelar, friluftslivet i skolan samt naturens påverkan på hälsa och motorik. I vår frågeställning (se 1.2) tar vi upp om det finns något samband mellan vad elever tycker om att vara ute i naturen med lärarens respektive rektorernas tankar, syften, arbetssätt och intressen för natur och friluftsliv?

2.1 Begreppsförklaring

Det finns ingen definition på begreppet natur utan begreppet skiljer sig mellan olika kulturer och vilken tid man befinner sig i. När man definiera begreppet natur finns tankarna att begreppet delas upp i natur och kultur samt natur och civilisation (Nationalencyklopedin, 2010). Vår definition är som Lundegård et al. (2004) nämner att begreppet natur är allt ifrån skolgården till urskog.

Definitionen av friluftsliv lyder på följande vis menar friluftsgruppen (1999), vistelse utomhus för att upptäcka naturen och få ett miljöombyte samtidigt som man motionerar utan krav på några resultat. Det kan vara ett kunskapsområde och en metod, friluftsliv är innehållet vid friluftsdagar men även kan vara målet vid dessa aktiviteter (a.a.).

Vid definitionen av utomhuspedagogik anser Brügge et al. (2002) att utomhuspedagogik är ett förhållningssätt som syftar till lärandets växelspel mellan upplevelser och reflektion på konkreta erfarenheter i naturen. Dimenäs & Sträng Haraldson (1996) anser att många skolor menar att utomhuspedagogik handlar om natur och friluftsliv, vilket gör begreppet mer begränsat. Även områden som kultur, historia, geografi och språk kan innefattas i utomhuspedagogik och det viktigaste är att människan och naturen möts.

2.2 Detta säger styrdokumenten om natur och friluftsliv

Några av de uppnåendemål som finns i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94 (Skolverket, 1994) är t ex:

Eleven skall visa respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv (Skolverket, 1994, s 8).

Eleven skall utveckla nyfikenhet och lust att lära (Skolverket, 1994, s 9).

Eleven skall respektera andra människors egenvärde (Skolverket, 1994, s 8).

Szczepanski (2007) menar att genom att arbeta med natur och friluftsliv ökar man elevens naturvård och förståelsen för naturen och när de respekterar natur så respekterar de varandra mer.

Skolan ansvarar bland annat för att varje elev efter genomgången grundskola:

Skall känna till förutsättningarna för en god miljö och förstår grundläggande ekologiska sammanhang (Skolverket, 1994, s 10).

Skall ha grundläggande kunskaper om förutsättningarna för en god hälsa samt har förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan (Skolverket, 1994, s 10).

Skall få pröva olika arbetsätt och arbetsformer (Skolverket, 1994, s 10).

Skall ha grundläggande kunskaper om friluftsliv samt känna till principerna för allemansrätten (Skolverket, 2009)

Genom att arbeta med de mål som tar upp undervisning ute i naturen medför en god hälsa för eleverna då bland annat benstommen stärks och koncentrationsförmågan ökar. Att lära sig om naturen gör man på bästa sätt genom att vistas ute i naturen (Dahlgren & Szczepanski, 1997).

2.3 Naturens påverkan på hälsa och motorik

Brügge et al. (2002) anser att naturens obanade terräng ger träning för både koordinationen och balansen. I naturen stimuleras alla våra sinnen som synen, lukten, hörseln och känseln och upplevelser skapas hos individen. Att vara ute i naturen ökar koncentrations- och motorikförmågan hos individen och lektionerna blir mer effektiva. Eskilsson et al. (1981) anser att genom utomhuspedagogik får eleverna ökad träning för motoriken, koordinationen och kroppsstyrka. Dahlgren et al. (2007) belyser att minnet, koncentrationen och hjärnan tränas vid fysisk aktivitet utomhus som sedan avspeglar sig på skolresultaten. I utomhuslektioner förekommer den fysiska aktivitet automatisk menar Lundegård et al. (2004). Johann Amos Comenius (1592-1670) menade att en mer aktiv kropp som kunde röra och agera under tidig ålder gav mer kunskap och de erfarenheter man skaffade sig blev mer givande. Enligt Comenius var landskapet det som förmedlade kunskap och på så vis ökar förståelsen för naturen (Brügge et al. 2002).

Folkhälsoinstitutet (1999) för fram vilka fördelar som finns vid regelbunden träning, som Brügge et al. (2002) menade att man når genom att man vistas i naturen. Några av effekterna när man vistas i naturen är att det tränar upp människors kondition och muskler. Brügge et al. (2002) anser att utomhuspedagogik skapar förutsättningar för fysisk aktivitet hos eleverna då de i leken upptäcker kroppens alla funktioner och lär känna dess signaler. Folkhälsoinstitutet (1999) menar även att fysisk aktivitet bidrar till ökad självkänsla och självförtroende och att barn skall börja med fysisk aktivitet så tidigt som möjligt för att skapa en god grund för skelett och muskler.

Lundegård et al. (2004) anser att elever är mer stillasittande än någonsin t ex. vid datorn och tv:n och i skolan är det bara i idrotten och lektioner om friluftsliv som kretsar kring fysiskaktivitet. Detta bidrar till en förbättrad hälsa och är ett argument för natur och friluftsliv i skolan.

2.4 Friluftsliv i skolan

Brügge et al. (2002) anser att fördelar med att arbeta med friluftsliv i skolan är att eleverna skall komma ifrån vardagen som infinner sig i skolan. Eleverna skall få kontakt med naturen och inte bara det material som man har med sig ut, vilket ofta händer när klasser går ut på exkursioner. Vid arbete med friluftsliv får man upplevelser, utmaningar och även inspiration till ändringar i skolarbetet (a.a.).

Vikten med friluftsliv i skolan är att fostra ungdomar med syftet att få den ”lata” ungdomen till ett aktivare liv och få dem att förstå vikten av att samarbeta. Därför borde friluftslivet och naturen vara nya byggstenar för skolan i det moderna Sverige (Sandell & Sörlin 2000).

Lundegård et al. (2004) anser att med mindre utrustning som behövs för att utföra lektionen desto större möjlighet att den verkligen utförs. Det visar sig även att de friluftaktiviteter som utförs i skolan är de aktiviteter som har minst med friluftsliv att göra, t ex vid friluftsdagar utför man en fotbollsturnering. Detta fenomen är mycket underligt då friluftslivets inflytande framhävs mycket i kursplanen för idrott och hälsa (a.a.). Det fanns en skillnad på erfarenhet av friluftsliv hos de elever som hade högre betyg i skolämnet idrott än mot dem som hade lägre betyg, men även en tydlig koppling av föräldrarnas bakgrund och intresse som avspeglade sig på eleven.

2.5 Positiva effekter av natur och friluftsliv i skolan

Eskilsson et al. (1981) anser att elever som har lektioner utomhus får ökad kunskap om hur naturen är uppbyggd genom att eleverna vistas i naturen. Genom att vara utomhus och ta in intryck kan man sedan gå tillbaka in i klassrummet och reflektera och repetera (a.a.). Att återberätta tidigare erfarenheter gör att eleverna kommer ihåg bättre. Växelspelet mellan att ta med sig utomhuserfarenheter till klassrummet har positiva effekter på eleverna.

Brügge et al. (2002) tar upp vikten av att låta eleverna använda sig av den fria leken och upptäcka naturen. Bråten (1998) nämner att leken bidrar till psykisk utveckling för människan och att leken är den ledande delen i ett barns utveckling. Även Folkhälsoinstitutet (1999) påstår att barn behöver leka för att utveckla sina egenskaper. Drougge (1996) anser att genom integration av leken och arbetet blir skolans lektioner mer lustfyllda för eleverna. Vygotskij (1896-1934) ansåg att eleverna genom leken fick tillgång till erfarenheter och kunskap, vilket har en ledande roll i barns utveckling. Han menade för att nå zonen för den närmaste utvecklingen skall både leken och undervisningen samspela (Bråten, 1998).

Genom att använda sig av grupparbeten med problemlösning i naturen får eleverna ta del av en miljö som har stora tillgångar. När man använder sig av problemlösning i naturen stöter eleverna på ständigt nya utmaningar som får dem att träna på att vara kreativa och att lära sig att samarbeta med varandra (Brügge et al. 2002). Lundegård et al. (2004) tar upp att grupparbete ute i naturen ökar elevers medkänsla för varandra men även att det fysiska avståndet är längre utomhus och detta bidrar till mindre konflikter. Eskilsson et al. (1981) anser att utomhuslektioner gör att eleverna utvecklar grupp känslan och det sociala samspelet.

De metoder som Carl von Linné (1707-1778) använde sig av lever kvar än idag, bl.a. där han la stor vikt på lusten till lärande och upptäckarglädje. Linné skapade en nyfikenhet hos sina elever inne i klassrummet för att senare visa dem verkligheten i

trädgården. Hans mest framgångsrika metod som lärare var fältexkursioner (Dahlgren & Szczepanski, 1997). När man har friheten att utforska sin omgivning på egen hand är det en belöning för människan, vilket är viktigt för elevernas utveckling (Bixler et al. 2002).

Eshach (2007) studie om icke-formellt och formellt lärande tar han upp vikten av att elever får lära sig genom att spontana exkursioner uppkommer i vardagen t ex genom besök hos familjer och grannar till skolan. Att elevgruppen får upptäcka nya erfarenheter utan en ledare blir en lärorik situation och väcker nyfikenheten hos eleverna, till exempel vid utmaningar som förekommer i naturen. Lundegård et al. (2004) nämner att när elevers nyfikenhet stimuleras ökar deras möjlighet att ta in kunskap.

D. Hume (1711 – 1776) menade att barn inte föds med erfarenhet av naturen utan de skaffar sig den under sin uppväxt. Med detta menar filosofen Hume att en människas koppling till naturen är baserad på dess erfarenheter (Dahlgren & Szczepanski, 1997).

2.6 Hinder för natur och friluftsliv i skolan

Brügge et al. (2002) tar upp vikten av att vara flexibel som friluftsledare då det är svårt att ha koll på vad som händer i varje situation och att den planering man har inte alltid går att genomföra. Lundegård et al. (2004) anser att sådana situationer bidrar till att läraren blir osäker men däremot blir eleverna nyfikna och intresserade av vad som kommer att ske och blir högljudda, lektionen kan då ses som meningslös av läraren. Szczepanski (2007) menar att lärare ofta kan vara osäkra på vad och varför de skall bedriva utomhuslektioner vilket kan bidra till uteblivna lektioner.

Grahn et al. (1997) menar att skolornas brist på egna grönområden visar att pedagoger inte har utomhuslektioner så ofta som de vill. Den största orsaken till detta är inte brist på personal, pengar, tid och utbildade lärare, utan att det inte finns något lämpligt grönområde att befinna sig i. Grahn et al. (1997) menar att ofta när en lärare skall utföra utomhuslektioner är problematiken att hitta vilka grönområden som är lämpliga och hur lättillgängliga de är för skolan. Szczepanski (1996) anser dock att den största orsaken till att lärare inte utför utomhuslektioner är brist på erfarenhet.

Bremberg (2008) menar att situationer kan uppkomma som påverkar hälsan på negativt sätt både fysiskt och psykiskt under utomhuslektioner. Några sådana situationer kan vara vid bråk som pedagoger menar uppkommer lätt vid utomhuslektioner och psykiska problem kan vara utanförskap och mobbing. Att undvika dessa situationer är inte det effektivaste sättet att undkomma problemet utan att arbeta med att förebygga liknande situationer. Szczepanski (2007) tar upp att ett hinder för utomhuslektioner är resurser som förekommer i hemmet, alla har inte ekonomi till att handla kläder som är bra anpassade till vädret.

2.7 Lärarens och rektorns påverkan på elevers intresse

Enligt Lindahls studie (2004) finns det flera faktorer som påverkar elevernas intresse, till exempel kön, skola och den miljö där eleven växt upp. Österdahl & Hagström (2009) tar upp i sin c-uppsats om hur lärarnas instrumentalundervisning påverkar kulturskoleelevers musikintresse, där de kommer fram till slutsatsen att om läraren

lyckas att ”flyta ihop” med elevens eget intresse så har de lyckats med att påverka elevens musiksmak hemma. De tar även upp den sociala biten på lektionerna som måste fungera för eleverna, de måste tycka att det är roligt för att det ska öka deras intresse.

Drougge (1996) skriver om att läraren och rektorn skall få föräldrarna att samverka i arbetet med friluftsliv. Om läraren lyckas att öka föräldrarnas intresse för natur och friluftsliv kan det avspegla sig på elevernas intresse för området.

En av de viktigaste uppgifterna som pedagog är att skapa lust att lära för eleven, läraren ska motivera och engagera eleverna. Den synen som eleverna har på lärare är att de lärare som kan förklara på sådant sätt att eleven förstår är en bra lärare och då motiveras även eleverna. Som rektor skall man motivera lärarna och de skall kunna översätta målen till konkreta handlingar och även kunna kommunicera mål till elever, lärare och föräldrar (Skolverket 2003).

En lärare skall hjälpa eleven i lärandeprocessen men det sista steget får eleven själv ta. Som lärare skall man motivera eleverna till nya erfarenheter och ge dem den tryggheten som krävs för att eleverna skall våga ta steget på egen hand. I lärarens roll är det viktigt att vara trygg i sin profession och ha praktiskt erfarenhet, detta avspeglar sig sedan på elevernas intresse (Lundegård et al. 2004). Elmeroth et al. (2006) anser att lärare har fria tolkningsmöjligheter i undervisningen och möjlighet att planera arbetssätt och arbetsformer på egen hand och på så vis kan påverka elevens intresse. Claesson (2007) tar upp om det sociala samspelet som sker i skolan mellan lärare och elev och hur det påverkar vad eleven kommer att lära sig, en stor faktor är samtalet och miljön eleverna vistas i.

Läroplanens formuleringar ger rektorn stora möjligheter att påverka arbetsgången i skolan på så vis att rektorn samordnar undervisningen i de olika ämnena och därför kan påverka elevens intresse (Elmeroth et al. 2006).

Som pedagogisk ledare har rektorn i sin yrkesroll ett ansvar att påverka lärare och elever genom att ge möjlighet till satsningar och förutsättningar på skolan. Den pedagogiska ledaren har ett ansvar för att undervisning samordnas så att elever får ta del av kunskapsområden som helhet (Skolverket, 1994).

3 METOD

3.1 Undersökningsmetod

Som undersökningsmetod valde vi att både göra intervjuer och använda enkäter. En kombination av undersökningsmetoder kan användas för att belysa olika aspekter (Stukát, 2005).

Undersökningen gjordes via intervjuer på lärare och rektorer. Eftersom vi ville få reda på lärare och rektors tankar, syften, arbetssätt och intressen för natur och friluftsliv kändes det mest naturligt att göra intervjuer. Via intervjuer kan vi hitta tankegångar och uppfattningar kring natur och friluftsliv och ställa följdfrågor om de intervjuade inte utvecklar sina svar på områden där vi vill ha mycket åsikter. När man är intresserad av att förstå människors sätt att resonera eller finna variation är det rimligt att använda sig av en kvalitativ studie (Trost, 2005). Vidare menar Trost (2005) att kvalitativa undersökningar används för att ta reda på resonemang, inställningar och hitta mönster kring olika ämnen. Med en kvalitativ undersökning finns det möjlighet att ställa följdfrågor till dem som blir intervjuade för att på så vis utveckla och få fördjupade svar (Stukát, 2005). Nackdelen med den kvalitativa undersökningsmetoden är dock att urvalet ofta är väldigt litet och det leder till att resultatet inte kan generaliseras (a.a.).

För att undersöka vilken inställning eleverna har till natur och friluftsliv i skolan och på fritiden gjordes en enkätundersökning. Vi ville få en allmän bild i varje klass på vilken inställning eleverna hade till natur och friluftsliv för att sedan kunna uppvisa resultatet i tabeller. Vi ville att alla elever som tillhörde klassen, vars lärare vi intervjuade, skulle vara med i undersökningen för att få en så korrekt bild som möjligt. Eftersom eleverna var väldigt många skulle det ta väldigt lång tid att intervjua alla elever och då är enkäter en fördel, vilket också Patel & Davidson (2003) anser. För att få en uppfattning om hur ofta eller hur vanligt någonting är samt kunna ange resultatet i tabell utför man en kvantitativ undersökningsmetod (Trost, 2005). Stukát (2005) menar att en kvantitativ undersökning bör användas för att dra slutsatser. En nackdel som finns med enkäter är att personer kan missuppfatta frågor och slumpmässigt sättet kryss (Trost, 2007).

Vi avgränsade frågorna både på enkäterna (se bilaga 1) och intervjuerna (se bilaga 2) så att vi bara fick svar på det vi ville undersöka i enlighet med Patel & Davidson (2003). Våra frågor i intervjuerna skrevs parallellt med enkätfrågorna för att i ett senare läge knyts samman till vår frågeställning som handlar om sambandet mellan vad elevers intresse och inställning till att vara ute i naturen med lärare respektive rektor som har ett intresse för natur och friluftsliv. Både enkät- och intervjufrågorna ville vi utforma så att de var enkla, korta och lättförståeliga vilket även Trost (2007) menar. Öppna frågor bör till största del undvikas i enkäter för att kunna göra sammanställningar (a.a.).

3.2 Undersökningsgrupp

När vi valde skolor kom vi fram till att inte välja någon ”speciell” skola för undersökningen utan vi valde skolor där vi haft anknytning till på olika sätt under vår utbildning.

I vår studie användes ingen speciallärare för området natur och friluftsliv utan istället undersökte vi allmänt om lärare respektive rektorerna påverkar elevernas intresse för natur och friluftsliv. Kring urvalet hade vi ingen strategisk metod för att välja urvalsgrupp. En strategisk metod kan till fördel användas om man vill garantera en variation i undersökningen (Trost, 2005).

Kontakt togs med tre skolor i samma kommun. Vi tyckte det skulle vara ett intressant inslag att se hur skolor som ligger geografiskt nära varandra kan vara väldigt lika eller olika varandra kring arbetet med natur och friluftsliv. Vid kontakten med lärarna förklarades syftet med studien (Se etiska överväganden, 3.6) och hur lång tid enkäterna och intervjuerna beräknades ta (Trost, 2005).

På varje skola användes två klasser som undersökningarna skulle utföras i. Vi valde att utföra undersökningarna på åldergrupper som vi själva kommer att arbeta med när vi går ut i arbetslivet. Vi bestämde oss för att välja en klass på lågstadiet (3:a) och en klass på mellanstadiet (5:a). Tanken var att eleverna själva skulle kunna läsa och svara på enkäterna.

Undersökningen gjordes via intervjuer och enkäter på sammanlagt 3 rektorer, 6 lärare och 6 klasser med totalt 107 elever. Vi valde att inte föra intervjuer på så många lärare och rektorer pga. tidsåtgången. Trost (2005) nämner att det är bättre att utföra färre intervjuer för att få ett material som kan hantera samt upptäcka detaljer som är skilda eller gemensamma. Enkäter gjordes av samtliga elever i de berörda klasserna för att se ett samband mellan lärare, rektor och eleverna.

3.3 Genomförande

Genomförandet av alla intervjuer och enkäter utfördes på respektive skola.

När vi utförde enkäterna på skolan presenterade vi oss, studiens syfte samt elevernas roll. Vi nämnde att enkäten var helt anonym och att de fick avsluta den när de ville (Se etiska överväganden, 3.6). För eleverna i årskurs 3 valde vi tillsammans att gå igenom alla frågor i enkäten en och en för att eleverna verkligen skulle förstå frågorna. Enkäterna tog ca 10min.

Vår undersökning var helt anonym för alla inblandade (Se etiska överväganden, 3.6). Detta gjorde att alla elever i klassen kunde vara med i undersökningen utan problem. Vi hade dock ett bortfall på fyra elever som var sjuka. Stukát (2005) menar att det är svårt att inte ha något bortfall när man utför undersökningar. Vi kände att bortfallet inte gjorde att undersökningen skulle förändras på något vis.

När intervjuerna genomfördes började vi precis som vid enkäterna att presentera den medverkandes roll, syftet med studien och användningsområdet (Se etiska överväganden, 3.6). Vid intervjuer tog vi hänsyn till Patel & Davidson (2003) som nämner att det är viktigt att vara väl förberedd och påläst på ämnet när man skall utföra intervjuerna. Under intervjun lade vi stor vikt på att hitta en lokal där vi kunde vara själva, vilket även Trost (2005) påstår. Intervjuerna genomfördes av oss båda och detta gör enligt Trost (2005) att de som intervjuar kan komplettera varandra för att få till en bra intervju. Nackdelen som kan bli är att den intervjuade kan känna sig underlägsen (a.a.). Vi lade märke till Kvale & Brinkmann (2009) som nämner vikten av att de som intervjuar ger den intervjuade uppmärksamhet och visar intresse under intervjun. Vi tyckte att det var väldigt viktigt att ”tona ner” själva intervjumomentet

från starten av intervjun som annars kan kännas stelt vilket även Patel & Davidson (2003) anser. Intervjuerna med lärare och rektorer tog ca 10 min.

För att inte glömma någonting som sades i intervjuerna valde vi att föra en ljudupptagning. När man för en ljudupptagning kan det bli stelt, jobbigt och ovant för den som blir intervjuad (Patel & Davidson, 2003). Kvale & Brinkmann (2009) menar att om man väljer att använda sig av ljudupptagning istället för minnesanteckningar så kan den som intervjuar koncentrera sig på själva intervjun och få till ett bra samspel.

3.4 Databearbetning

När alla intervjuer var utförda bearbetades materialet. Vi valde att inte skriva ner hela intervjuerna noggrant utan istället plockade vi ut det material som var viktigast utifrån vårt syfte. Att inte skriva ner materialet ordagrant gör det lättare att strukturera och analysera svaren (Trost, 2005). När vi redovisade resultatet av intervjuerna valde vi att använda citat vilket Kvale & Brinkmann (2009) menar är ett vanligt sätt att redovisa intervjusvar på. I enlighet med Trost (2005) var vi noggranna att inte på något vis utpeka någons identitet när vi skrev citaten.

När alla enkätsvar var ifyllda gjordes en sammanställning av enkäterna klassvis. När vi fått en överblick över resultaten fördes resultaten in i lämpliga tabeller. Det är lämpligt att använda tabeller för att åskådliggöra resultat på ett tydligt och överskådligt sätt (Trost, 2007). Vi valde att inte ha för mycket information på samma tabell så att materialet inte skulle vara komplicerat att förstå. Stukát (2005) nämner att en tabell bör vara enkel och inte innehålla för mycket information.

När både enkäterna och intervjuerna tolkats kopplade vi samman elevernas enkäter med lärarnas och rektorns intervjuer för att analysera helheten.

3.5 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

I vår undersökning lade vi märke till vikten av begreppen reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.

Reliabilitet handlar om tillförlitlighet i mätningarna och noggrannheten. Det innebär att om undersökningarna skulle göras flera gånger och av olika personer skulle resultatet bli detsamma. Det handlar om hur bra mätinstrumentet är som undersökningen har (Stukát, 2005). Forskare måste dock vara medvetna om att alla undersökningar har brister (Trost, 2005). Eftersom vi har kunskap kring natur och friluftsliv kan det på ett sätt färga bedömningen och resultatet. I efterhand kan vi känna att de vägleda enkäterna i årskurs 3 kan ha gjort lite skillnad i jämförelse med lässvaga elever i årskurs 5. Det fanns dock möjlighet till hjälp vid svårigheter eftersom vi fanns tillgängliga i lokalen vilket gör att utfallet inte bör påverkas nämnvärt. Vi har dock varit noggranna med att alla frågor under intervjuerna och enkäterna kom i rätt ordning, miljön var likartad och att samtliga fått samma bakgrundstext till studien uppläst för sig. På detta sätt ökar vi reliabiliteten i undersökningen. Det skall inte bli några förändringar i resultaten beroende på den aktuella situationen (Trost, 2007).

Validiteten handlar om hur bra ett mätinstrument mäter det som man har tänkt mäta (Patel & Davidson, 2003). Det innebär att man måste vara väl medveten om att mäta rätt saker utifrån syftet. Om reliabiliteten är låg kan man i sin undersökning inte mäta det man vill dvs. att validiteten påverkas av reliabiliteten (Stukat, 2005). För att validiteten skulle var hög var vi noga med att avgränsa antalet frågor samt utforma frågorna på ett enkelt sätt. Vi var även uppmärksamma på att bara ta med frågor som vi behövde med hänsyn till vårt syfte och frågeställningar. Det visade sig dock i efterhand att vi inte hade användning av alla frågor som ingick i enkäten men via de frågorna kunde vi ändå få en tydligare bild av vårt resultat.

Eftersom undersökningen inte genomfördes på så många lärare respektive rektorer kan man inte se undersökningen som generaliserbar. En undersökning är generaliserbar om den utförts på ett större antal personer (Stukat, 2005).

3.6 Etiska överväganden

Vid varje intervju- och enkättillfälle berättade vi vad undersökningen handlade om och deras roll i vår undersökning. Alla inblandade fick reda på att de fick avsluta sina enkäter eller intervjuer när de själva kände för det. Alla som deltar i undersökningar skall få reda på syftet med undersökningen, dennes uppgift i undersökningen samt de etiska övervägandena (Stukat, 2005)

Vetenskapsrådet (2002) har fyra huvudkrav som man bör ta hänsyn till när man utför undersökningar.

Den första är *informationskravet* som handlar om att alla som deltar i undersökningen skall få reda på vad studien handlar om samt sin roll i undersökningen (Se, 3.2).

Samtyckeskravet är det andra kravet som handlar om att alla som är med i undersökningen själva får bestämma när de vill avsluta undersökningen eller om de inte alls vill delta längre i undersökningen (Se, 3.3).

Det tredje kravet är *nyttjandekravet* som handlar om att all information som uppkommit i undersökningen endast får användas i examensarbetet. Materialet får inte utlånas till något annat arbete (Se 3.3).

Sista kravet är *konfidentialitetskravet* d.v.s. att alla medverkandes integritet är oåtkomliga för andra människor. Allt material skall behandlas konfidentiellt (Se, 3.3).

4 RESULTAT

Här nedan följer en sammanställning av vårt resultat. Vi har valt att döpa rektorer, lärare och klasser enligt följande:

- A R -Rektor på skola A
- A 3L -Lärare på skola A i en årskurs 3
- A 3K -Klass på skola A i en årskurs 3
- A 5L -Lärare på skola A i en årskurs 5
- A 5K -Klass på skola A i en årskurs 5
- B R -Rektor på skola B
- B 3L -Lärare på skola B i en årskurs 3
- B 3K -Klass på skola B i en årskurs 3
- B 5L -Lärare på skola B i en årskurs 5
- B 5K -Klass på skola B i en årskurs 5
- C R -Rektor på skola C
- C 3L -Lärare på skola C i en årskurs 3
- C 3K -Klass på skola C i en årskurs 3
- C 5L -Lärare på skola C i en årskurs 5
- C 5K -Klass på skola C i en årskurs 5

4.1 Rektorernas svar

4.1.1 Rektorns tankar och syften med natur och friluftsliv

Samtliga rektorer skulle vilja att lärarna skall bedriva *mer utomhuspedagogik*. En del rektorer menar att en gång i veckan är lagom medan en annan rektor menar att arbetet med natur och friluftsliv skall vävas in i ett *sammanhang* och inte vara några lösa delar. Generellt säger de att alla ämnen kan undervisas utomhus och att eleverna får en bättre kännedom om naturen och det naturliga material som finns, undervisningen blir lustfylld och verklighetsanknuten på ett meningsfullt sätt.

Positivt om lärare och elever är ute mer än vad dem är idag. (C R)

Samtliga rektorer menar att de har bra naturliga *närliggande områden* som lärarna bör ta större del av. Att använda naturen när man pratar om olika områden i skolan är ingen svår uppgift för att förankra kunskap i verkligheten.

Generellt hos de rektorer som intervjuades kopplade de natur och friluftsliv till lektioner utomhus och vissa nämner även den fria aktiviteten och raster. Deras *kännedom* utanför skolan om natur och friluftsliv är varierad beroende på deras uppväxt och tidigare utbildning, några aktiviteter som nämns är scouterna, vandrarförening och skogspromenader. Alla rektorer får en positiv känsla när de hör natur och friluftsliv.

För min egen del är jag intresserad, jag är med i vandrarföreningen. Jag tycker om att vandra i fjällen och få vardagsmotionen, så för egen del är det en positiv känsla. (A R)

I skolan kopplar merparten av rektorerna natur och friluftsliv till ett varierat *undervisningssätt* och ett område där man kan integrera många ämnen. Samtliga rektorer menar att en stor del av syftet med att arbeta med natur och friluftsliv i skolan är att väcka ett intresse för eleven att vistas i naturen.

Ett varierat undervisningssätt då vissa barn inte klarar av att sitta still och lyssna utan trivs med friheten ute. (C R)

En rektor menar att arbetet med natur och friluftsliv inte bara ska vara lek utomhus utan måste vara att ha ett klart syfte med vilka mål som skall nås under lektionen. Skolan är idag målstyrd och alla lektioner skall ha ett tydligt syfte.

4.1.2 Rektorns arbete med natur och friluftsliv

Merparten av skolorna har *utedag* en gång i veckan för förskoleklass till klass två. Då tar fritidspedagogerna med sig halva klassen för att gå ut i naturen medan klassläraren har andra "halvan" inne i klassrummet och har läsinläring. *Syftet* med att ta ut klassen i naturen är att öka en naturkänsla för eleverna. De grönområden som används av skolan finns på skolgården eller är nära anknutna till skolan. Områden som inte är nära anknutna till skolan kräver mer förberedelser, transport m.m.

Satsningar görs på förskoleklassen till årskurs 2 och grundsyftet är att få halvklasser inom läsinläringen. (A R)

Det har förekommit *kompetensutvecklingsdagar* på skolorna som innefattar utomhuspedagogik och utbildning där lärarens inställning var positiv men deras arbetssätt verkade inte ändras något nämnvärt efter utbildningen. I övrigt förs det inga *satsningar* just i dagsläget, men på vissa skolor får lärare gå på utbildning om intresset finns. Generellt på skolorna finns det lärare som har ett brinnande intresse för natur och friluftsliv fast den största delen av undervisningen i natur och friluftsliv bedrivs i de yngre åldrarna.

Finns det intresse så finns det utbildningar som lärare kan gå. (B R)

Begreppet *friluftsdagar* har ändrats alltmer till *aktivitetsdagar* som innefattar idrottsdagar såsom friidrottsdag, orienteringsdag och skoljogging. Andra aktiviteter som är vanliga på skolorna är skridskoåkning, vandringar och pulkaåkning. En del skolor har som syfte med en aktivitetsdag att eleverna skall få röra på sig och de yngre eleverna skall få umgås med de äldre. Inför varje skolår planeras de olika aktivitetsdagarna där olika hälsoinformatörer får ta fram förslag hur aktivitetsdagarna skall genomföras, sedan bestäms vilka typer av aktiviteter som skall genomföras av de andra pedagogerna och rektorn.

Vi har inga friluftsdagar, men vi har aktivitetsdagar som friidrott, skidåkning och byggande av isskulpturer, vi tar även hänsyn till elevrådets intresse. (A R)

4.1.3 Rektorns eget intresse för natur och friluftsliv

Samtliga rektorer har en positiv *inställning* till natur och friluftsliv. På deras fritid brukar de genomföra aktiviteter som att åka skidor, plocka svamp och gå promenader. De anser att om man vistas ute i naturen så får man avkoppling och kan tänka på ”annat”. Vilka aktiviteter och hur ofta rektorerna är utomhus beror på hur tuff arbetsveckan är och vilken årstid.

Jag gillar att vara ute i skogen och promenera vilket ger mig avkoppling. (C R)

4.2 Lärarnas svar

4.2.1 Lärarnas tankar och syfte med natur och friluftsliv

De flesta av lärare börjar nämna vilka *hinder* som gör att de tvekar kring natur och friluftsliv. De nämner bl.a. att de känner att undervisningens innehåll måste vara väldigt intressant varje gång. Förberedelserna inför en utomhuslektion kan vara ett hinder till att genomföra lektionen, man behöver gå runt och hämta undervisningsmaterial på olika ställen på skolan. Att vardagliga aktiviteter som att gå ut och plocka blåbär och svamp är svårt att genomföra med en klass med över 20 elever.

Självklart vill vi jobba mer ute, men vi behöver mer personal så man kan hjälpa alla som har frågor. (A 5L)

Flera lärare ansåg att skolan är så målstyrd idag att man inte bara kan gå ut och njuta av naturen som de skulle vilja.

När barnen är små så är den fria leken i naturen lycka. De får använda sig av sin fantasi och sällan sker det konflikter. (A 3L)

De börjar sedan diskutera vilka egenskaper eleverna eller klassen bör ha för att få utomhuslektioner lyckade och på sättet de vill genomföra lektionerna.

Det optimala arbetet med natur och friluftsliv uppfattar läraren att det är att ha en klass med elever som är nyfikna och ställer frågor och lyssnar på genomgångar. Det är svårare med stora klasser. (A 5L)

Lärarna nämner vikten av att vara ute i naturen då eleverna skall känna sig bekanta och kunna det *grundläggande* om växter, djur och om naturvård. Djupare kunskap om naturen kommer när ett intresse har växt fram. Nyfikenhet för naturen måste läraren ge dem då de inte tror att alla föräldrarna går ut med sina barn i skogen.

Öka deras naturintresse, eleverna skall vilja vara ute och förstå vår naturs resurser. (B 3L)

De flesta lärarna tycker inte att eleverna behöver vara utomhus hela dagar. 1-2 gånger i veckan borde klassen vara *ute i naturen* under några lektioner. Det räcker med vissa lektioner eftersom det är mycket specialundervisning på olika håll.

När vi frågade lärarna vad de koppla ihop med natur och friluftsliv svarar de att tankar går mot scoutverksamhet och naturområden som skogen, hav och sjö med

mera. Aktiviteter som lärare kopplar av med är att plocka svamp, fiska och använda sig av stormkök och vindskydd.

När jag tänker på ledighet blir det naturen, blåbär, fåren i hagen och sjön. (C 3L)

Inom skolan tänker lärarna på *aktiviteter* som innefattar rörelse utomhus såsom raster, lektioner utomhus och exkursioner vid närliggande grönområden. Merparten av lärarna tänker på att aktiviteter i friska luften när de hör begreppet natur och friluftsliv.

Alla aktiviteter som görs ute. (C 3L)

4.2.2 Lärarnas arbete med natur och friluftsliv

När läraren funderat på vad klassen *gör ute* var det ganska mycket. Vi noterade dock att arbetet skett över längre tid. I lägre åldrar visar det sig att man får mer resurser med fritidspedagoger som tar halva klassen ute och den andra halvan är inne och har t ex läsinläring.

Ettan och tvåan har utedagar en gång i veckan från morgon till lunch. Men i trean dras resurserna in. (C 3L)

Rent *ämnesmässigt* jobbar vissa lärare med matematik utomhus och genomför laborationer med naturliga ting. Naturkunskap sker naturligt beroende på vad man läser om. Samhällskunskap nämns också av lärarna som ett ämne som är lätt att bedriva ute i naturen. Bild och idrott är också ämnen som nämns som naturliga kring natur och friluftsliv. Vissa klasser har exkursioner då lärarna har förberett att man t.ex. pratar om djur och växter med mera inomhus för att sedan kunna forska vidare utomhus. På ett naturligt sätt för de in motion samt känsla och kunskap kring naturvården.

Vi jobbar med matematiklaborationer och självklart har vi mycket idrott ute. (C 5L)

Hinder är annars en stor del till varför många klasser inte går ut. Det nämns bl.a. att eleverna inte har rätt kläder efter väder. Lärarna vill ibland även cykla iväg till naturen men då måste klassen cykla och alla i klassen har inte cykel. Det nämns att det tar mycket tid för planering och förberedelse samt att material som är tillgängliga på skolan inte är lämpliga för uteaktiviteten utan man måste ta med sig saker hemifrån. Vissa lärare nämner att klassen idag inte kan gå ut utan resurser i form av mer personal men de resurserna existerar inte idag. Naturvistelsen kan även upplevas som rörig.

Hade vi varit två lärare hade den ena tagit teorin och den andra praktiken. (A 5L)

Det finns inga hinder med att jobba med skola utomhus. Elever får använda alla sinnen.

(B 3L)

Begreppet *friluftsdagar* har förändrats och istället övergått till aktivitetsdagar, friidrottsdagar eller vandringar. Istället finns det inslag av friluftsliv och vistelse i naturen under vissa av dessa dagar. Skolorna har idag skidåkning, friidrott, vandringar och skoljogging på schemat. En skola hade fyra stycken utedagar sammanlagt på ett läsår, två vandringar, en orienteringsdag och en friidrottsdag.

Friluftsdagar har skolorna två gånger per terminen och aktiviteterna bestäms av lärarna och elevrådet.

Vi skiljer på friluftsdagar och aktivitetsdagar. Vid friluftsdagar så är idrotten inkopplad på något vis. (B 5L)

4.2.3 Lärarnas eget intresse för natur och friluftsliv

Alla lärarna är ute på sin fritid och gillar att vistas ute i naturen. Lärarna nämner att det är en plats där man kan slappna av och rensa tankar. De tycker om att vara ute på sjön men även vara i skogen och t.ex. plocka bär och svamp. De säger även att de under vintern inte är lika mycket ute som under sommaren.

Jahadu!! Jämt, naturen är det viktigaste för mig! (B 3L)

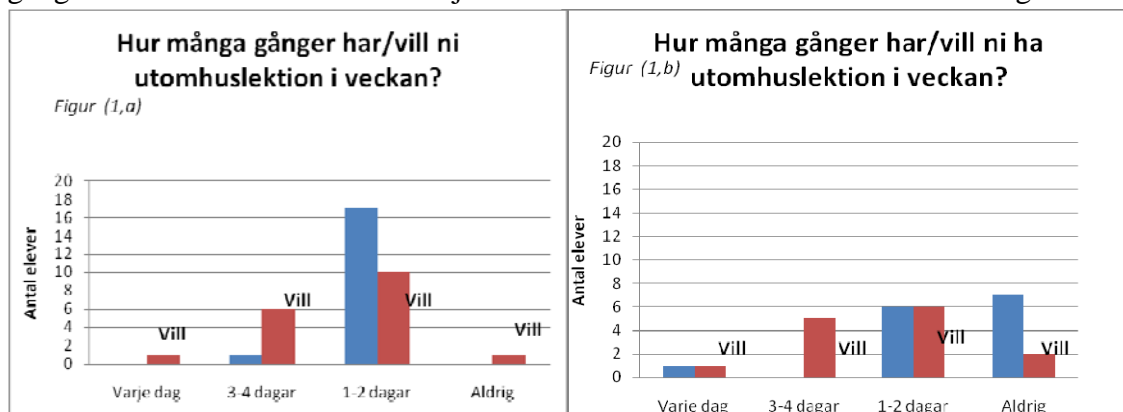
4.3 Elevernas svar

4.3.1 Elevens tankar kring utomhuslektioner

I figur 1 (a) och 1 (b) jämförs skillnader mellan en klass som knappt är ute någonting mot en klass där alla elever är medvetna om att de är ute 1-2 gånger i veckan.

I mellanstadiet vill man vara ute i naturen mer på sina lektioner (fig 1,b).

Diagrammet över lågstadiet, det vänstra, är klassen ense om att de är ute 1-2 gånger i veckan och de flesta är nöjda med antalet utomhuslektioner de har idag.

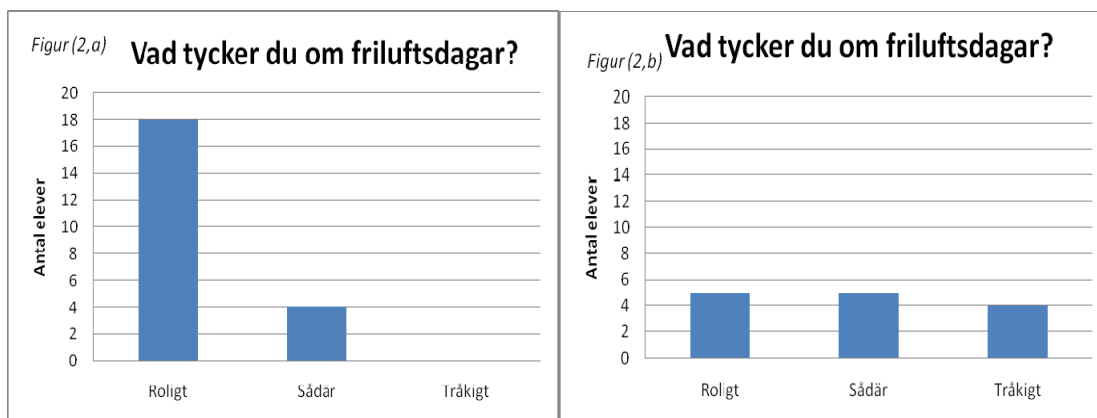

Figur 1. Antal elever i en lågstadiet, figur 1,a (A 3K) och mellanstadiet, figur 1,b (B 3K) som anser hur ofta per vecka de har utomhuslektion (blå) respektive vill ha utomhuslektion (röd).

Kring utomhuslektioner hade vi en öppen fråga som handlade om vilka ämnen och lektioner som eleverna hade i naturen. De vanligaste svaren blev idrott, naturkunskap, svenska och bild. De ämnen stämmer även bra med lärarnas åsikter om vilka ämnen de tycker är lämpliga att undervisa utomhus.

4.3.2 Elevens tankar kring friluftsdagar

Figur 2 (a) och 2 (b) visar vad eleverna tycker om friluftsdagar. Lågstadietklassen tycker verkligen om friluftsdagar och mellanstadietklassen är väldigt spridda i sina tankar kring friluftsdagar.

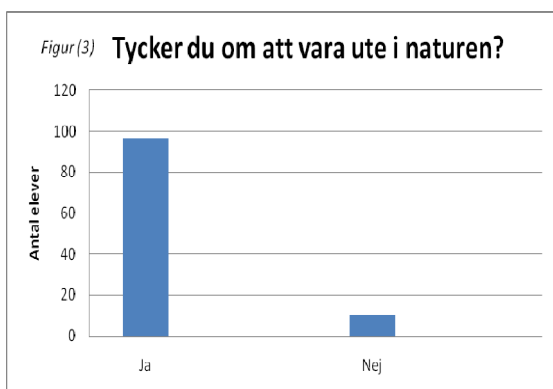

Figur 2. Antal elever i en lågstadietklass, figur 2,a (B 3K) och mellanstadietklass, figur 2,b (B 5K) som anger vad de tycker om friluftsdagar.

Kring friluftsdagar hade vi en öppen fråga om vad eleverna gör på sina friluftsdagar i skolan. De vanligaste svaren bland eleverna var att de har vandringar, friidrottsdagar, idrottsdag eller skoljogging på sina friluftsdagar.

4.3.3 Elevens inställning till att vara ute i naturen

Figur 3 visar en sammanställning av alla elevsvaren om vad de tycker om att vara ute i naturen. Av sammanställningen kan man enkelt konstatera att eleverna gillar att vistas utomhus i naturen. Av 107 elever tyckte 97 elever om att vara i ute naturen och 10 elever svarade att de inte tycker om det. Elevernas grundinställning är att de tycker om att vara utomhus och vistas i naturen.

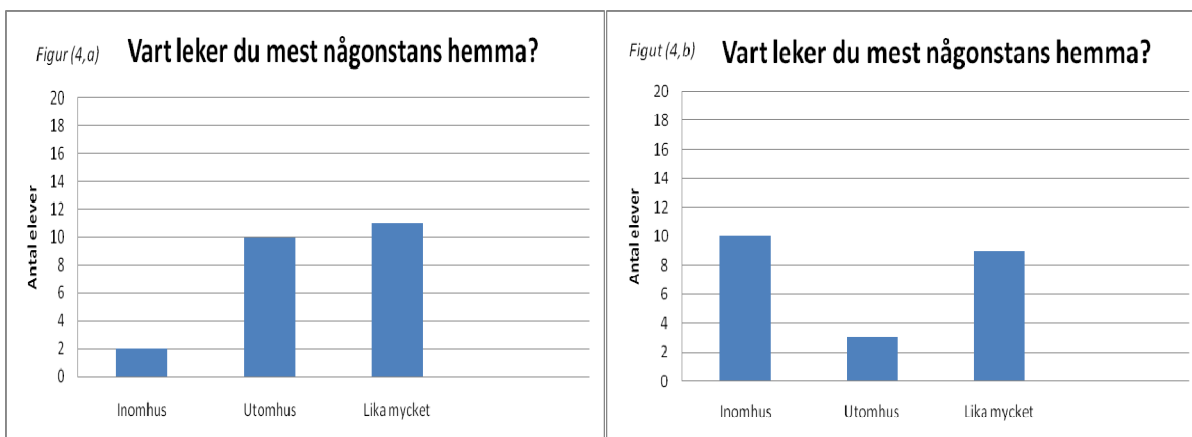

Figur 3. Antal elever som anger vad både låg- och mellanstadiet elever tycker om att vara ute i naturen.

4.3.4 Elevens naturvanor på fritiden

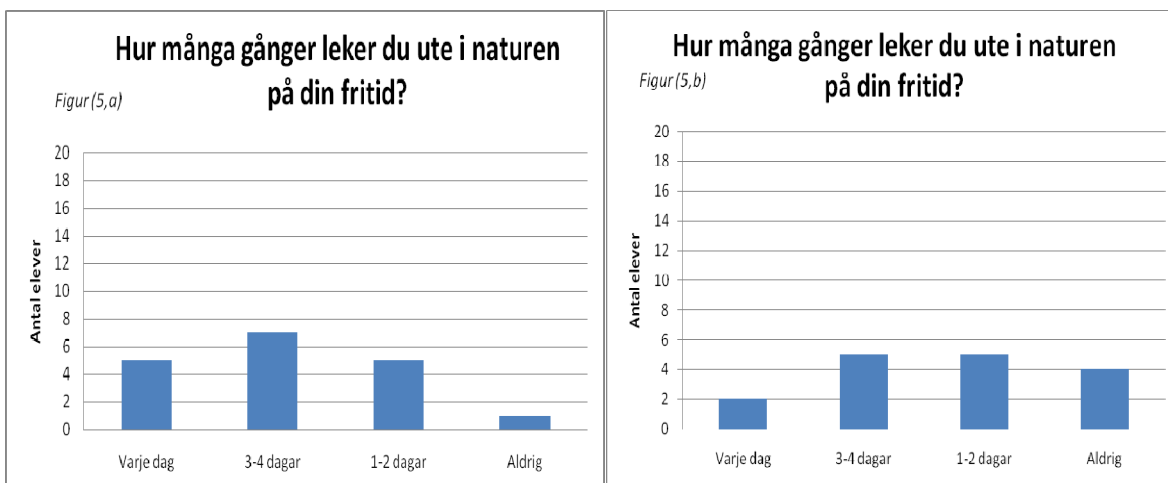
I figur 4 (a) och 4 (b) visar vart eleverna leker någonstans hemma. I lågstadietklassen är det tydligt att eleverna tycker om att vara ute på fritiden eller så vistas eleverna lika mycket inne som ute.

I mellanstadietklassen gillar eleverna mest att vara inomhus eller vistas lika mycket inne som ute.

Figur 4. Antal elever i en lågstadietklass, figur 4,a (B 3K) och mellanstadietklass, figur 4,b (A 5K) som anger var eleverna leker mest när de är hemma.

I figur 5 (a) och 5 (b) visar hur ofta eleverna leker ute i naturen under en vecka. Innan eleverna gjorde enkäten definierade vi begreppet natur med att det var grönområde, park, sjö och hav. Fler elever i lågstadietklassen som är ute varje dag än i mellanstadietklassen och det är färre som aldrig är ute i lågstadietklassen.

Figur 5. Antal elever i en lågstadietklass figur 5,a (A 3K) och mellanstadietklass figur 5,b (C 5K) som anger hur många dagar i veckan de leker utomhus.

4.4 Sammanställning av resultatet

Tabell 1 visar informaternas inställning till natur och friluftsliv. Till exempel kan man se att rektorn A R har en positiv inställning till natur och friluftsliv och lärarna på samma skola A 3L och A 5L har en neutral samt en positiv inställning, här verkar det vara en koppling mellan att A Rs inställning verkar ha påverkat A 3Ls och A 5Ls inställning. Man kan utläsa att läraren C 5Ls negativa inställning till natur och friluftsliv inte avspeglar sig på klassen C 5Ks inställning. Tabell 1 visar att hur ofta man har lektioner utomhus inte alltid påverkas av inställningen till natur och friluftsliv, tex. lärare B 5L som har en neutral inställning men har aldrig lektioner utomhus.

Tabell 1. En sammanställning av svar från intervjuer och enkäter med 3 rektorer, 6 lärare och 6 klasser som visar på en samlad bild av inställningen, arbetssätt och intresset för natur och friluftsliv.

Informant	Inställning till natur och friluftsliv?	Hur ofta har ni lektioner utomhus?	Är ni ute i naturen på fritiden?	Aktiviteter på friluftsdagar?
A R	Positiv	Konturenligt	Konturenligt	Friidrott, skidor
A 3L	Neutral	Konturenligt	Vid enstaka tillfällen	Friidrott, skidor
A 3K	Positiv	Konturenligt	Vid enstaka tillfällen	Gå i skogen, skoljogging
A 5L	Positiv	Vid enstaka tillfällen	Vid enstaka tillfällen	Idrottsdag, lekdag
A 5K	Positiv	Vid enstaka tillfällen	Vid enstaka tillfällen	Idrottsdag, fri lek
B R	Neutral	Vid enstaka tillfällen	Konturenligt	Friidrottsdag, vandring
B 3L	Positiv	Konturenligt	Konturenligt	Idrottsdag, skogen
B 3K	Positiv	Vid enstaka tillfällen	Konturenligt	Idrottsdag; skogen
B 5L	Neutral	Aldrig	Vid enstaka tillfällen	Idrottsdag; skoljogging
B 5K	Neutral	Aldrig	Vid enstaka tillfällen	Vet inte, fotboll
C R	Positiv	Vid enstaka tillfällen	Vid enstaka tillfällen	Vandringar, lekdag
C 3L	Neutral	Vid enstaka tillfällen	Konturenligt	Vandringar, friidrottsdagar
C 3K	Neutral	Vid enstaka tillfällen	Vid enstaka tillfällen	Vandringar, pulka
C 5L	Negativ	Vid enstaka tillfällen	Aldrig	Idrottsdagar, skogen
C 5K	Neutral	Vid enstaka tillfällen	Vid enstaka tillfällen	Vandringar, cykla

5 DISKUSSION

5.1 Resultatdiskussion utifrån rektorns utgångspunkt

I vår studie var rektorernas koppling till natur och friluftsliv beroende på tidigare uppväxt, erfarenheter och utbildning vilket kan kopplas till Lindahls studie (2004) där hon belyser att erfarenheter ifrån uppväxten påverkar elevens intresse. Samtliga skolor i vår studie använder sig av fritidspedagoger i de lägre åldrarna. Fritidspedagogerna tar med sig halva klassen och går ut i naturen en gång i veckan. Syftet med att gå ut med halva klassen är att de skulle få halvklass för läsinläring inne i klassrummet. Ämnesmässigt är det idrott, matematik och laborationer som de flesta jobbar med när de har utomhuslektioner. Detta överrensstämmer med Brüggens et al. (2002) tankar om att använda sig av problemlösningar vid utomhuslektioner som bidrar till att eleverna får träning på att vara kreativa och lära sig att samarbeta med varandra. Vissa rektorer i studien menade att om lärarna var intresserade att gå en utbildning kring natur och friluftsliv fanns det möjlighet för dem att göra det. Flera rektorer menade dock att de hade personal på skolan som hade ett brinnande intresse för natur och friluftsliv och dessa lärare drog med sig de andra lärarna, detta var inget som lärarna nämnde själva. Skolverket (2003) skriver att rektorns roll är att motivera lärarna för sitt arbete och att en rektor ska inneha konkreta exempel på hur lärarna kan arbeta i skolan. Vissa rektorer i studien lägger alltså över ansvaret att motivera lärarna hos lärarna själva. Vår studie visar att våra tankar om att lärarens respektive rektorns erfarenheter under uppväxten påverkar deras intresse för natur och friluftsliv, vilket man kan avläsa på rektorerna A R som under sin uppväxt fick ett stort intresse för natur och friluftsliv. I rektorerna A R skola har alla lärare utomhuslektioner och alla lärare har en positiv inställning.

Rektorerna i studien menade att man kunde uppnå många av skolans mål även utomhus och de ville att lärarna skulle använda sig mer av de närliggande grönområden som finns på eller runt skolan. En del av lärarna nämnde att det var ett hinder med planeringstid då skolan hade många mål att uppnå och såg inte möjligheten att kunna uppnå målen utomhus vilket rektorerna ansåg. Många av lärarna och rektorerna i studien var medvetna om vad friluftsliv innebar och att enligt målen skall de jobba med området. Vid frågan om hur de jobbar med friluftsliv fick vi svaret att det var under friluftsdagar. Även detta kan kopplas till Skolverket (2003) som nämner att en rektor skall kunna upplysa målen för elever och lärare och att de skall kunna omvandla målen till praktiska handlingar. Vi anser att lärarna och rektorerna säger emot sig själva, då de är medvetna om vad de skall jobba med men deras arbete i skolan har en annan inriktning. Vi tror att en orsak kan vara skolornas rutiner kring friluftsdagar som de använder sig av idag sträcker sig långt tillbaka i tiden och deras erfarenhet om att arbeta med området friluftsliv under friluftsdagar inte är stort. Detta överrensstämmer med Szczepanski (1996) tankar om att den största orsaken till att lärare inte utför lektioner utomhus är brist på erfarenhet.

Vissa rektorer i studien menade att de hade pedagoger med stort intresse för natur och friluftsliv på skolan och detta kan kopplas till resultatet från elevernas enkäter då de tyckte att utomhuslektioner och friluftsdagar är roligt och att de var medvetna om att de hade utomhuslektioner. En påföljd av detta menar Lundegård et al. (2004) är att elever som har mer erfarenhet av friluftsliv ifrån de tidigare skolåren har oftast högre betyg i skolans senare år i ämnet idrott. Vår studie visar att rektorerna B R har en

neutral inställning för natur och friluftsliv och på rektorns skola har lärarna betydligt färre utomhuslektioner (med undantag för B 3L) än de andra skolorna som har rektorer med en positiv inställning till natur och friluftsliv. Vi menar att rektorns negativa inställning har påverkat lärarnas intresse att driva utomhuslektioner. Detta överrensstämmer med Lundegård et al. (2004) som menar att ökad motivation ger ökat intresse för ämnet.

5.2 Resultatdiskussion utifrån lärarens utgångspunkt

Vår studie visar att när lärare hör begreppet natur och friluftsliv tänker de på scoutverksamhet och vistelse vid naturområden såsom skog, sjö med mera. Aktiviteter som lärarna kopplar till natur och friluftsliv är bland annat plocka svamp, fiska och användning av vindskydd men även andra aktiviteter som utförs ute. Detta överrensstämmer med Bixler et al. (2002) tankar om att vara ute och utforska naturen skall ses som en belöning. Vår studie visade även att i begreppet natur och friluftsliv innefattar rörelse utomhus så som raster, exkursioner vid närliggande grönområden och lektioner utomhus. Detta kan kopplas till Bråtens (1998) tankar om att den fria leken som eleverna får vid raster bidrar till psykisk utveckling och leken är den ledande delen i ett barns utveckling. Folkhälsoinstitutet (1999) påstod att om elever skall utveckla sina egenskaper behöver de leka. Utifrån studien kan vi se att lärarna inte är helt medvetna om vad friluftsliv innebär och vilka positiva effekter som det bidrar på hälsa och motorik, dock använder sig alla lärare utav den fria leken utomhus som bidrar till fysiskaktivitet.

Lärarna i studien hade inte mycket erfarenhet om natur och friluftsliv vilket kan kopplas till filosofen D. Hume tankar om att erfarenheten till natur avspeglar sig på det intresse som personen har för naturen (Dahlgren & Szczepanski, 1997). De flesta av lärarna i studien anser att röra sig ute i friska luften är en del av natur och friluftsliv i skolan och naturkunskap kommer naturligt när man vistas ute. Flera av lärarna menar att eleverna tränar sina sinnen när de vistas i naturen, vilket man kan koppla till Eskilssons et al. (1981) tankar om att utompedagogik bidrar till ökad träning för motoriken, koordinationen och kroppsstyrkan. Vi kan se i vår studie att lärare B 3L som fick ett stort intresse för natur och friluftsliv under sin uppväxt, vill jobba med natur och friluftsliv så ofta som möjligt.

Vår studie visade att hinder som finns i skolorna för att utföra utomhuslektioner var t.ex. materiella ting, såsom att alla elever inte har kläder som passar väderleken eller har cyklar när de ska iväg på en cykelutflykt. Många lärare i studien nämnde även hinder som att det är mycket förberedelser, planeringstiden och brist på material som är tillgängligt. Brist på passande närliggande områden är något som Grahns et al. (1997) anser är den största orsaken till att utomhuslektioner uteblir. Detta kan kopplas till Dahlgren & Szczepanski (1997) tankar om att Carl von Linnés fältexkursioner var effektiva för lärandet, vilket skolorna i studien kan gå miste om. Nästan samtliga lärare i studien anser att resurser i form av mer personal behövs för att utföra utomhuslektioner. Detta överrensstämmer med Grahns et al. (1997) teori om orsaker till uteblivna utomhuslektioner är brist på personal, pengar, tid och utbildade lärare. Vår studie visade att många lärare ansåg att utomhuslektioner kan bli stökiga vilket man kan koppla till Lundegård et al. (2004) som anser att oförberedda situationer som uppkommer under utomhuslektioner gör lärarna osäkra på situationen. I vår studie ansåg många av lärarna att klassen var för stor och stökig

för att ha utomhuslektioner med. Vi tror att ha större grupper i utomhus lektioner är inte att föredra men elever som ses som ”stökiga” kan uppleva utomhuslektioner som något positivt och de kan bli motiverade för skolarbete.

I tabell 1 kan man utläsa att lärare i vår studie som har en positiv inställning till natur och friluftsliv har elever i sin klass med en neutral eller en positiv inställning till området. Lärare C 5L som är negativt inställd till ämnet och inte har något intresse för att vistas i naturen på fritiden har elever i sin klass med neutral inställning till natur och friluftsliv. Av detta kan vi utläsa att lärarens negativa inställning till ett område inte alltid påverkar elevernas intresse vilket man kan koppla till Lindahls (2004) tankar om andra faktorer som spelar in på elevens intresse är t ex. hemmiljö, föräldrar med mera.

Vår studie visar att läraren B 3L har en mycket positiv inställning för natur och friluftsliv och använder sig kontinuerligt av utomhuslektioner och vistas kontinuerligt ute på fritiden. Studien visar att B 3Ls elever har en positiv inställning till natur och friluftsliv och de regelbundet vistas utomhus på fritiden. Av detta kan man avläsa att lärarens brinnande intresse har påverkat eleverna vilket man kan koppla till Elmeroths et al. (2006) tankar om att lärarens arbetsgång påverkar elevens intresse och Lundegård et al. (2004) som menar att ökad motivation också ökar elevens intresse för ämnet.

5.3 Resultatdiskussion utifrån elevens utgångspunkt

I frågan till eleverna i studien om de tycker om att vara ute i naturen är det 97 som tycker det är roligt och det är 10 som inte tycker att det är roligt. Vid frågan till eleverna om vad de hade för friluftsdagar i skolan, var det få elever som var medvetna om vad en friluftsdag innebar. Eleverna var mer bekanta med aktivitetsdag eller utomhusdag. Svaren på frågan vad de gjorde på deras utomhusdagar var bland annat vandringar, friidrottsdagar, cykling eller skoljogging, vilket visar på att arbetet med just friluftsliv i skolan inte är aktivt. I enkätfrågan till eleverna om de har utomhuslektioner i skolan skrev merparten 1-2 gånger i veckan vilket även många av lärarna ville säga att de utförde. Men en stor del av eleverna svarade aldrig på frågan om de hade utomhuslektioner. Detta visar på att eleverna inte kom ihåg om de hade haft utomhuslektioner, vilket visar att lärarna inte har gjort en intressant och motiverad lektion för eleven. Att motivera och engagera eleverna är en av lärarens viktigaste uppgifter menar Skolverket (2003) och synen som elever har på en bra lärare är en lärare som kan förklara på sådan sätt att eleven förstår. Att få lektionen att ”flyta ihop” med elevens intresse är det mest effektiva sättet att nå elevens intresse och motivation för lektionen menar Österdahl & Hagström (2009).

Vår studie visar att eleverna leker mestadels utomhus under lågstadiet och under mellanstadiet leker de lika mycket inomhus som utomhus. På så vis kan det kopplas till att under lågstadiet har eleverna återkommande utomhuslektioner varje vecka medans i mellanstadiet har det försvunnit. Detta överrensstämmer med Lundegårds et al. (2004) tankar om att inte ha återkommande utomhuslektioner är negativt för eleverna och en påföljd är att elever är mer stillasittande. Detta bidrar till att man inte utnyttjar den fysiska träning man får om man vistas i naturen som Brügge et al. (2002) och Folkhälsoinstitutet (1999) anser. I studien såg vi en stor skillnad mellan mellanstadieklasserna och lågstadieklasserna på frågan om de tycker friluftsdagar är roliga, där eleverna i de lägre åldrarna tycker att friluftsdagar är roligare än vad

eleverna på mellanstadiet tycker. En positiv påföljd av återkommande utomhuslektioner kan kopplas till filosofen Johann Amos Comenius tankar om att erfarenheter i tidig ålder bidrar till ökad förståelse för naturen (Brügge et al. 2002). Något som är genomgående av alla svar hos eleverna i vår studie på frågan hur ofta vill ni ha utomhuslektioner, är att alla elever vill ha fler utomhuslektioner än vad de har idag. Studien visade att läraren B 3L anser att om eleverna lär sig att respektera naturen kommer de lära sig att respektera varandra vilket även vi håller med om. Vilket överrensstämmer med Eskilssons et al. (1981) tankar om ökad kunskap för naturen ger ökad respekt åt varandra.

5.4 Pedagogiska följder

Skolan är en plats där man ständigt analyserar och utvärderar sin verksamhet. Idag när begreppet intensifiering är på agendan får man en känsla av att tiden till det pedagogiska arbetet som lektionsplanering blir allt mindre. Det är viktigt att ständigt reflektera över sin undervisning kring frågor som vad gör vi, varför och vad lär sig eleverna. Tryggheten att gör samma saker i undervisningen är kanske inte alltid det bästa. Vi hoppas ge inspiration till lärare att kunna upptäcka fördelarna med att vara ute i naturen på skoltid. Skolan behöver inte vara utomhus jämt men det kan vara ett bra komplement för att t ex. nå olika sorters inlärningsstilar, natur är en möjlighet möjlighet inte en belastning.

Forskning som finns kring området natur och friluftsliv är till stor del överens om vilka fördelar som finns med att vara ute i naturen och lära sig så som att det är lustfyllt, intressant och stimulerande. Många elever har väldigt svårt att förstå undervisningen rent teoretiskt men om är man utomhus kan man tydliggöra mycket och eleverna kan uppleva det som lärs ut. Forskning visar att lärare känner sig osäkra med uterummet och på grund av detta ger man sig inte ut i naturen med sina klasser. Det kanske är dags för rektorerna att skicka sina lärare på fortbildning kring natur och friluftsliv?

Om en lärare har ett intresse av att vara ute i naturen bidrar det till att chansen är större att även elever skall tycka det är roligt med natur och friluftsliv. Läraren är en förebild som i sitt yrke har möjlighet att påverka sina elever på olika sätt, så även kring området natur och friluftsliv.

5.5 Begränsningar och utvecklingsmöjligheter

Under tiden vi arbetat med vår uppsats har det uppkommit många tankar kring uppsatsens innehåll. Vi har fått begränsa oss väldigt mycket med tanke på uppgiftens omfattning. Vår avgränsning i vår frågeställning blev att undersöka sambandet mellan vad elever tycker om att vara ute i naturen med lärarens respektive rektorns tankar, syften, arbetssätt och intressen för natur och friluftsliv. Intressant hade varit att undersöka hur lärarna påverkar eleverna. Efter att man genomfört intervjuer och enkäter i klasser skulle man kunna göra observationer och följa med klasser som anser sig använda av mycket natur och friluftsliv i sin undervisning. Gör de det och på vilket sätt?

En annan möjlighet är att titta på hur man på bästa sätt kan få natur och friluftsliv integrerat i sin undervisning. Man kan lägga fokus på vilka faktorer som spelar in för

att få natur och friluftsliv som en del i den "ordinarie" undervisningen. Intressant hade varit om man skulle kunna göra undersökningar på en skola som uttalat är för natur och friluftsliv. En ytterligare intressant del att undersöka är att jämföra landsortskola mot stadsskola som båda anser sig använda sig mycket av natur och friluftsliv, vilka skillnader och likheter finns?

5.6 Slutord

Vi förväntade oss att de lärare som arbetar med natur och friluftsliv påverkar eleverna så att de blir intresserade av ämnet. I vår studie kan vi se att elevernas intresse för natur och friluftsliv påverkas av hur skolans traditioner är och vad rektorn ger för ramar till sina lärare. En lärarens respektive rektorns tankar, syfte och intresse har en stor inverkan på elevernas intresse.

6 REFERENSLISTA

Bixler, R D, Floyd, M F & Hammit, W E. (2002). Environmental Socialization: Quantitative Tests of the Childhood Play Hypothesis - *Environment and Behavior*, vol 34, nr 4

Bremberg, S. (2008). *Risk- och skyddsfaktorer - förebyggande och hälsofrämjande* - URL http://www.fhi.se/templates/Page_9518.aspx. 2010-10-22

Brügge, B, Glantz, M, & Sandell, K. (2002). *Friluftslivets pedagogik, för kunskap, känsla och livskvalite* (2. uppl.) - Liber AB, Stockholm

Bråten, I. (1998). *Vygotskij och pedagogiken* - Studentlitteratur Lund

Claesson, S. (2007). *Spår av teorier i praktiken, några skolexempel* - Studentlitteratur Lund

Dahlgren, L-O, Sjölander, S, Strid, J-P, & Szczepanski, A. (2007). *Utomhuspedagogik som kunskapskälla. Närmiljö blir lärmiljö* - Studentlitteratur Lund

Dahlgren, L-O & Szczepanski, A. (1997). Utomhuspedagogik - Boklig bildning och sinnlig erfarenhet - *Skapande Vetande*, nr 31. Linköpings universitet

Drougge, S. (1996). *Miljömedvetande genom lek och äventyr i naturen* - Friluftsförbundet Stockholm

Dimenäs, J & Sträng Haraldson, M. (1996). *Undervisning i naturvetenskap* - Studentlitteratur Lund

Elmeroth, E, Eek Karlsson, L, Olsson, R, Valve, L-O. (2006). *Från Kronos till Kairos- mot en målstyrd skola* - Studentlitteratur Lund

Eshach, H. (2007) Bridging In-school and Out-of-school Learning: Formal, Non-Formal, and Informal Education - *Journal of Science Education and Technology*, Vol. 16, No. 2

Eskilsson, S-O, Magnusson, N & Carlquist, E. (1981) *Friluftsverksamhet för alla, en bok om verksamheten i grundskolan* - Liber Stockholm

Folkhälsoinstitutet. (1999). *Hoppetossor & Vildbasar Om barns rörelseglädje* - Ljunglöfs Offset AB Stockholm

Friluftgruppen. (1999). *Statens stöd till friluftsliv och främjandeorganisationer* - Kulturdepartementet

Friluftsrådet. (2008). *Fritt fram i skolan* - Naturvårdsverket Stockholm

Grahn, P, Mårtensson F, Lindblad B, Nilsson P, Ekman A. (1997). *Ute på dagis* - SLU Alnarp

- Lindahl, B. (2004). *Lust att lära naturvetenskap och teknik? En longitudinell studie om vägen till gymnasiet* - Acta Universitatis Gothoburgensis Göteborg
- Kvale, S & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (2. uppl.) - Studentlitteratur Lund
- Lundegård, I, Wickman, P-O, Wohlin, A. (2004). *Utomhusdidaktik* - Studentlitteratur Lund
- Nationalencyklopedin. <http://www.ne.se>, - 2010-12-02
- Patel, R & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning* - Studentlitteratur Lund
- Sandell, K & Sörlin, S. (2000). *Friluftshistoria – från ”hårdande friluftslif” till ekoturism och miljöpedagogik* - Carlssons Bokförlag Malmö
- Szczepanski, A. (1996). *Utomhuspedagogik outdoor- environmental-education Begreppsdefinition samt kartläggning av ett utbildnings och forskningsområde* - Linköpings universitet Linköping
- Szczepanski, A. (2007). Uterummet ett mäktigt klassrum med många lärmiljöer. I Dahlgren, A. *Utomhuspedagogik som kunskapskälla: närmiljö blir lärmiljö* - Studentlitteratur Lund
- Skolverket. (2003). *Lusten att lära –med fokus på matematik* - Skolverket Rapport 221.
- Skolverket. (2009). *Kursplanen i idrott och hälsa för det obligatoriska skolväsendet* - Skolverket
- Skolverket. (1994). *Läroplanen för det obligatoriska skolväsende* – Skolverket
- Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap* - Studentlitteratur Lund
- Trost, J. (2007). *Enkätboken*. (3. uppl.) - Studentlitteratur Lund
- Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. (3. uppl.) - Studentlitteratur Lund
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* - Vetenskapsrådet Stockholm
- Österdahl, E & Hagström, K. (2009). *Påverkar instrumentalundervisningen kulturskoleelevers musikintresse?* – Göteborgs universitet examensarbete

Enkätfrågor

BILAGA 1

Skola _____

Årskurs _____

Natur: *Skog, grönområde, park, sjö och hav.***1. Brukar du vara ute i naturen på din fritid?**

- Ja
- Ibland
- Nej

2. Hur många gånger i veckan leker du ute i naturen på din fritid?

- Varje dag
- 4-5 dagar
- 2-3 dagar
- Aldrig

3. Tycker du om att vara ute i naturen?

- Ja
- Nej

4. Var leker du mest någonstans hemma?

- Inomhus
- Utomhus
- Lika mycket

5. Vart leker du någonstans när du är ute på fritiden?

- Skogen/naturen
- Lekplats/bollplank
- Trädgården

Annat.....

6. I vilka ämnen har ni haft lektioner ute?

.....
.....
.....

7. Hur många gånger i veckan har ni lektioner utomhus?

- Varje dag
- 3-4 dagar
- 1-2 dagar
- Aldrig

8. Hur många gånger i veckan vill du ha lektioner utomhus?

- Varje dag
- 3-4 dagar
- 1-2 dagar
- Aldrig

9. Vad tycker du om utomhuslektioner?

- Roligt
- Sådär
- Tråkigt

10. Vad gör ni på friluftsdagar?

.....
.....
.....

11. Vad tycker du om friluftsdagar?

- Roligt
- Sådär
- Tråkigt

Tack för din medverkan!

Intervjufrågor

BILAGA 2

Rektorfrågor

Vad tänker du på när du hör natur och friluftsliv?

Hur vill du att skolan skall jobba med natur och friluftsliv?

Hur jobbar skolan med det idag?

Görs några satsningar eller utbildningar på området?

Vad bör elever få ut av natur och friluftsliv?

Vad har skolan för friluftsdagar, hur många?

Är du ute i naturen på din fritid?

Lärofrågor

Vad tänker du på när du hör natur och friluftsliv?

Hur vill du att skolan skall jobba med natur och friluftsliv?

Hur jobbar skolan med det idag, hinder?

- Vad är fördelarna och nackdelarna?
- Hur ofta har ni utomhuslektioner?

Vilka ämnen bör finnas med under natur och friluftsliv?

Vad bör elever få ut av natur och friluftsliv?

Vad har skolan för friluftsdagar, hur många?

Är du ute i naturen på din fritid?